

Дорошенко Я.С., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький, Україна

Кузьмич О.П., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Жмур Н.В., к.ю.н., доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сьогодні Україна є космічною державою, яка належить до провідних країн на ринку космічних послуг і технологій. До української ракетно-космічної галузі входять близько 40 великих підприємств та значна кількість малих та середніх підприємств-розробників і незалежних науково-дослідних лабораторій. Технічний прогрес створив нові можливості для космічної діяльності в сучасних умовах. Правове регулювання суттєво відстає і не відповідає потребам розвитку космічної діяльності, її різноманітним видам, а міжнародні угоди не відповідають рівню національних законів передових держав та новим викликам.

Космічна діяльність на території України здійснюється відповідно до чинного законодавства, що регулює діяльність даної сфери: Закон України «Про космічну діяльність» [1], Закон України «Про державну підтримку космічної діяльності» [2], указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, міжнародних договорів та низки інших нормативно-правових актів.

Керуючись ст. 1 Закону України «Про космічну діяльність», космічна діяльність являє собою наукові дослідження в сфері космосу, використання космічного простору, розроблення, виробництво, ремонт та технічне обслуговування, випробування, експлуатація, управління об'єктами космічної діяльності. Даний нормативно-правовий акт визначає основні терміни, суб'єктів та об'єкти космічної діяльності та основні аспекти державного регулювання даної галузі. Посилаючись на даний Закон слід виокремити, що державне регулювання та управління у сфері космічної діяльності в Україні здійснюються шляхом: законодавчого встановлення основних принципів, норм і правил космічної діяльності; розробки концептуальних основ державної політики у галузі дослідження і використання космічного простору в мирних цілях та в інтересах безпеки держави; формування Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України; планування та фінансування космічної

діяльності за рахунок коштів Державного бюджету України, а також сприяння залученню інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України; цільової підготовки кадрів за рахунок Державного бюджету України; запровадження ліцензування такої діяльності; контролю за здійсненням зовнішньоекономічної діяльності суб'єктами космічної діяльності [1].

При цьому, О. Джур визначає, що державне регулювання підприємств космічної галузі – це програма відповідальності, що реалізує завдання соціально-економічного та наукового прогресу держави, зростанню добробуту громадян через виконання своєї місії підприємствами космічної галузі, із наданням державою необхідних ресурсів та заходів, які дозволять здійснити синтез, поєднання минулого, теперішнього, майбутнього, створення нової реальності більш досконалого світу, де врівноважена духовна та матеріальна складова існування людства [3]. Натомість, Л. Сорока зазначає, що державне регулювання космічної діяльності – це вид організаційної діяльності держави, що полягає в сукупності засобів, методів, за допомогою яких державні або недержавні організації, яким держава делегувала регуляторні повноваження, встановлюють принципи, норми, правила для космічної діяльності та здійснюють контроль за такою діяльністю з метою задоволення публічних та приватних інтересів [4, с. 195].

Одним з важливих актів регулювання космічної діяльності є затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 14 травня 2015 року № 281 Положення про Державне космічне агентство України. Державне космічне агентство України – центральний орган виконавчої влади, на який покладено завдання реалізації державної політики у сфері космічної діяльності в Україні. Зокрема, даний орган - узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до сфери діяльності, погоджує проекти законів, інших актів законодавства, які надходять на погодження від інших центральних органів виконавчої влади, готує в межах повноважень, передбачених законом, висновки і пропозиції до проектів законів, забезпечує створення та експлуатацію наземного і космічного сегментів супутникових систем зв'язку, мовлення та дистанційного зондування Землі тощо [5].

Закон України «Про державну підтримку космічної діяльності» забезпечує подальший розвиток науково-технічного, технологічного та виробничого потенціалу космічної галузі як одного з факторів національної безпеки та підвищення експортного потенціалу космічної галузі та конкурентоспроможності розробок (виробів) вітчизняних суб'єктів космічної діяльності [2].

У 2019 році парламентом було ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державного регулювання космічної діяльності» № 143-ІХ, яким встановлюються важливі нововведення для

космічної галузі з метою підвищення її інвестиційної привабливості, формування конкурентного середовища для суб'єктів космічної діяльності різних форм власності. Документом передбачається, що суб'єктами космічної діяльності можуть бути підприємства, установи та організації будь-якої форми власності та організаційно-правової форми [6].

Таким чином, державне регулювання космічної діяльності в Україні потребує проведення виваженої стратегічної державної політики та ефективного нормативно-правового забезпечення галузі. Належне нормативне забезпечення регулювання космічної галузі дозволить закласти основи для подальшого розвитку, забезпечити належний рівень фінансування галузі, уможливить виконання галузевих програм і проектів.

Література

1. Про космічну діяльність: Закон України від 15.11.1996 № 502/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 1, ст. 2. Веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502/96-вр#Text> (дата звернення: 25.04.2024).

2. Про державну підтримку космічної діяльності: Закон України від 16.03.2000 № 1559-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 22, ст. 172. Веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-14#Text> (дата звернення: 25.04.2024).

3. Джур О.Є. Державне регулювання підприємств космічної галузі України: нові реалії та виклики. *Ефективна економіка*. Вип № 1. 2015. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3748> (дата звернення: 25.04.2024).

4. Сорока Л.В. Поняття «державного регулювання» та «державного управління» космічною діяльністю та їх розмежування. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. № 4. с. 193-199.

5. Про затвердження Положення про Державне космічне агентство України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення, Перелік від 14.05.2015 № 281. Веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2015-п#Text> (дата звернення: 25.04.2024).

6. Про внесення змін до деяких законів України щодо державного регулювання космічної діяльності: Закон України від 02.10.2019 № 143-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 46, ст. 300. Веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-20#Text> (дата звернення: 25.04.2024).